عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی، به عنوان رهیافتی در تأمین منابع پایدار مالی پروژه‌های شهرداری

سید کمال صادقی* دانشیار، گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد، مدیریت و بازرگانی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
شلاله صبح‌خیز زنوزی کارشناسی‌ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

دریافت: ۹۲/۱۰/۰۷ پذیرش: ۹۳/۱۱/۰۴

فصلنامه علمی- پژوهشی
اقتصاد و مدیریت شهری
شاپا: ۲۸۷۰-۲۳۴۵
نمایه در ISC، SID، Noormags،
Magiran، Ensani، RICeST
www.Iueam.ir
سال سوم، شماره یازدهم، صفحات ۱۶۷-۱۵۳
تابستان ۱۳۹۴

چکیده: جذب سرمایه‌های بخش خصوصی و سرمایه‌های خارجی برای اجرای پروژه‌های شهرداری‌ها، از روش‌های معتبر تأمین منابع مالی در حوزه مدیریت شهری، محسوب می‌شود. هم اکنون یکی از رویکردهای اصلی در حوزه‌های مدیریت شهری و روستایی در کشور، حرکت به سمت شناسایی درآمدهای پایدار، روش‌ها و ابزارهای جدید تأمین منابع مالی؛ نظیر جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی می‌باشد.

هدف این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی، در تأمین منابع پایدار مالی پروژه‌های شهرداری است. با توجه به داده‌های گردآوری شده، بخشی از سرمایه‌گذاران بالقوه، در پروژه‌های شهری، شرکت نمی‌کنند؛ بر این اساس، استفاده از روش‌های معمول اقتصادسنجی، دارای نتایج ناسازگار می‌باشند. بنابراین به منظور تخمین پارامترهای این تابع، از روش لاجیت و پروبیت که براساس تابع حداکثر درست‌نمایی می‌باشد، استفاده شده است. لازم به ذکر است برای تخمین تابع، از نرم‌افزار stata استفاده شد. جامعه آماری پژوهش، شهر و شهرداری تبریز می‌باشد و داده‌های مورد نیاز با روش پیمایشی و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه و یافته‌های میدانی بوده است. در پژوهش حاضر، از روش نمونه‌گیری تصادفی و برای تعیین حجم نمونه مورد نیاز، از فرمول کوکران و جدول مورگان استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش گویای این هستند که عواملی؛ مانند بهبود فضای کسب وکار و قوانین کارای تضمین‌کننده سود کارگذار خصوصی، باعث افزایش مشارکت بخش خصوصی، در اجرای پروژه‌های شهری می‌شوند و متقابلاً، وجود بوروکراسی و نبود ظرفیت‌سازی‌های مناسب، روند کار را به تعویق می‌اندازد.

واژه‌های کلیدی: مشارکت عمومی- خصوصی، توسعه پایدار شهر، الگوهای گسسته، مدیریت شهری
طبقه‌بندی JEL: H79, C61, Q01, L32

*مسئول مکاتبات: sadeghiseyedKamal@gmail.com

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

۱- مقدمه

در دنیای امروز، شهرنشینی در تمام ابعاد، به سرعت در حال گسترش می‌باشد و مدیران شهری با توجه به گسترش شهرنشینی و ضرورت داشتن شهرهایی ایمن، سبز و پاک، تلاش می‌کنند به انتظارات شهروندان و سازمان‌ها، از شهر و مدیریت شهری، پاسخ دهند و برای اداره شهر در فضای متحول شده امروزی، برنامه‌ریزی و فعالیت نمایند. اداره شهرها در گذشته با توجه به وسعت و جمعیت کم آنها، از طریق کمک‌های دولتی نظیر عوارض، ممکن بود، ولی با گسترش شهرنشینی، بالارفتن توقعات از مدیریت شهری، ضرورت اجرای برنامه‌های جدید توسط مدیران شهری و استمرار ارائه خدمات به شهر و شهروندان، نیازمند اعتبارات مالی جدیدی است. هم اکنون یکی از رویکردهای اصلی در حوزه‌های مدیریت شهری و روستایی در کشور، کم کردن وابستگی به کمک‌های دولتی و عوارض و حرکت به سمت شناسایی درآمدهای پایدار و روش‌ها و ابزارهای جدید تأمین منابع مالی در مدیریت شهری و روستایی؛ نظیر جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، انتشار اوراق مشارکت و استفاده از تسهیلات بانکی است که موفقیت شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در این عرصه، نیازمند قوانین و مقررات به روز، حمایت‌های قانونی از سوی دستگاه‌های ذیربط؛ نظیر وزارت امور اقتصاد و دارایی، بانک مرکزی و وزارت کشور و جلب اعتماد سرمایه‌گذاران و شهروندان است. بدیهی است اجرایی شدن این شیوه در کشور، مستلزم فراهم کردن زیرساخت‌های قانونی فنی، برقراری تعامل نظام‌مند بخش‌های خصوصی و عمومی و فرهنگ‌سازی موضوع در کشور می‌باشد که متأسفانه مشکلات متعدد در این زمینه، راه را برای پیشرفت، ناهموار ساخته است (هیبتی و احمدی، ۱۳۸۸).

نتایج مطالعات نشان می‌دهند که اجرای برنامه‌های خصوصی‌سازی، تا حدود زیادی از اهداف و نیت‌های اولیه، منحرف شده و برنامه‌های خصوصی‌سازی را کند، ناموزون و با موانع پیش‌بینی نشده، مواجه ساخته‌اند. با توجه به آنکه خصوصی‌سازی و مشارکت بخش خصوصی، فرایند جدید و پیچیده‌ای است، تجربیات به دست آمده نشان می‌دهند که تلاش‌های خصوصی‌سازی، غالباً با دو مانع مواجه بوده‌اند: ۱- مسائل و مشکلات اجرایی- اداری ۲- موانع اقتصادی و سیاسی. برایند این دو مانع، موجبات کند شدن روند خصوصی‌سازی شده و همچنین اثرات این سیاست را بر کارایی اقتصادی نیز کاهش داده است (کمیجانی،۱۳۸۲).

هدف اصلی تحقیق حاضر، مطالعه و بررسی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در انجام پروژه‌های شهری در شهرداری شهر تبریز می‌باشد. در واقع سعی خواهیم کرد با یک رویکرد اقتصادسنجی (الگوهای گسسته)، راهکارهای افزایش مشارکت بخش خصوصی[1] در همکاری با شهرداری را ارزیابی و موانع آن را مشخص کنیم. همچنین اهداف فرعی تحقیق عبارتند از: تعیین رابطه بین ظرفیت‌سازی‌های زیربنایی شهرداری‌ها، وجود قوانین حامی سود سرمایه‌گذاران خصوصی، بهبود فضای کسب‌وکار و وجود بوروکراسی با میزان مشارکت بخش خصوصی در پروژه‌های شهری شهرداری.

۲-پیشینه تحقیق

الف) پژوهش‌های خارجی

بورگ[2] در مقاله‌ای با عنوان «تأمین مالی خدمات عمومی، مطالعه موردی شهرداری‌های نروژ»، با بهره‌گیری از تخمین داده‌های تابلویی و داده‌های سال‌های ۱۹۹۶-۱۹۹۲ در کشور نروژ، بیان می‌کند:

1- Privatesector Participation
2- Borge

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

شواهد مستحکمی وجود دارند که شهرداری‌ها، درآمدهای جانشین خود را زمانی افزایش خواهند داد که منابع اصلی درآمد خود؛ یعنی مالیات و کمک‌های دولتی، کاهش یابد؛ یعنی به اخذ عوارض از مردم و مشارکت بخش خصوصی رو می‌آورند. همچنین وی سهم عوامل سیاسی و شوراهای سیاسی در مجلس و شوراهای شهر را از عوامل مؤثر در این زمینه می‌داند (Borge, 2000).

هامامی[1] و همکارانش در مقاله‌ای تحت «عوامل تعیین‌کننده مشارکت عمومی- خصوصی در زیرساخت‌ها» به وسیله اقتصادسنجی داده‌های تابلویی، الگوهایی لاجیت[2] و پروبیت[3] و داده‌های کشور امریکا، عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی را در کل و سطح صنایع، بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که اولاً میزان مشارکت در پروژه‌های بخش حمل‌ونقل و ارتباطات که تکنولوژی برترند، بیشتر می‌باشد و در بخش تأمین آب، کمتر از بقیه صنایع است. ثانیاً متغیرهایی؛ مانند اندازه بازار، ثبات شاخص‌های اقتصاد کلان، جناح‌بندی دولت (جناح راست‌گرا)، تعدد احزاب در مجلس قانون‌گذاری، کسری بودجه جاری دولت، تجربه‌های قبلی دو بخش عمومی و خصوصی، همبستگی و تأثیر مثبتی روی میزان مشارکت بخش خصوصی، در تأمین سرمایه پروژه‌های زیرساختی دارند و عواملی مانند بوروکراسی[4] و فساد نهادهای دخیل، از میزان این مشارکت می‌کاهند (Hammami et al., 2006).

آلبالات[5] و همکارانش در مقاله‌ای تحت عنوان «عوامل تعیین‌کننده انتخاب نوع قرارداد و مشارکت بخش خصوصی در پروژه‌های زیرساختی آمریکا»، بعد از تشریح انواع قراردادهای مشارکتی و مزایا و معایب آنها، با استفاده از داده‌های سال‌های ۲۰۰۸-۱۹۸۵ و با تکیه بر اقتصادسنجی مدل‌های گسسته، الگوی لاجیت و پروبیت، به این نتایج رسیدند که مشارکت‌های بزرگ بخش خصوصی در پروژه‌های مستقل عملیاتی، رخ می‌دهند، همچنین دولت‌ها با فشار بدهی زیاد، رغبت بیشتری به جذب سرمایه‌گذاری خصوصی دارند و بار مالیات زیاد و درآمدهای دولت، از طریق مالیات، از جذب مشارکت خصوصی می‌کاهد (Albalate et al., 2010).

بیسادا[6] در مقاله‌ای با عنوان «سرمایه‌گذاری در کشورهای ضعیف: بخش خصوصی به عنوان منابع طبیعی و ناسازگاری در آفریقا»، در یک مطالعه گسترده که شامل کشورهای قاره آفریقا می‌باشد، نتیجه می‌گیرد سرمایه‌گذاری خصوصی به شدت تحت تأثیر ریسک سلب مالکیت، درجه آزادی شهروندی و بوروکراسی قرار داشته و رشد اقتصادی نیز متأثر از ریسک سلب مالکیت، و عدم‌پایبندی به قراردادها در بلندمدت است. وی همچنین خاطر نشان می‌کند که خطر بروز جنگ‌های داخلی، چگونگی دیوانسالاری و بی‌اعتنایی به قراردادها توسط دولت، نقش اساسی در عملکرد سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی دارند (Besada, 2013).

ب) پژوهش‌های داخلی

کمیجانی در تحقیق خود در زمینه ارزیابی عملکرد سیاست خصوصی‌سازی در ایران، به این نتیجه رسید که خصوصی‌سازی با سلامت اداری و شفافیت قوانین، رابطه معناداری دارد (کمیجانی، ۱۳۸۲).

هیبتی و همکارانش، در مقاله‌ای تحت عنوان «رابطه آزادی اقتصادی با مشارکت‌های عمومی-خصوصی و ارائه الگو برای ایران»، با استفاده از متدولوژی داده‌های تابلویی و داده‌های سال‌های ۲۰۰۸-۱۹۹۸، نشان دادند که در ایران، تنها شاخص حقوق مالکیت، دارای رابطه مستقیم و به لحاظ آماری، معنی‌دار است و شاخص‌های آزادی بازرگانی، آزادی سرمایه‌گذاری و آزادی مالی با

1- Hammami
2- Logit
3- Probit
4- Bureaucracy
5- Albalate
6- Besada

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

مشارکت بخش خصوصی، رابطه معکوس و معنی‌دار دارد. همچنین یافته‌های این مقاله حاکی از عدم‌معنی‌دار بودن رابطه بین آزادی کسب و کار، آزادی منافع مالی، اندازه دولت، آزادی پولی و آزادی از فساد و بهره‌گیری از مشارکت عمومی- خصوصی می‌باشند (هیبتی و همکاران، ۱۳۸۷).

ترکان و شهبازی در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی چگونگی جذب مشارکت بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای»، ضمن تأکید بر ارجحیت مشارکت از نوع ساخت، مالکیت و بهره‌برداری، عواملی؛ مانند ارائه تضمین از سوی دولت برای بازگشت سرمایه با نرخ سود مناسب، کاهش مخاطرات و نگرانی‌های بخش خصوصی را از اقدامات مؤثر برای جذب مشارکت سرمایه‌گذاران خصوصی در تأمین سرمایه آزادراه‌ها دانسته‌اند (ترکان و شهبازی، ۱۳۸۹).

در مقاله‌ای تحت عنوان «نظام نوین تأمین مالی در واگذاری پروژه‌های زیرساختی دولت‌های مرکزی و محلی به بخش خصوصی»، میزان پروژه‌های مشارکتی بین بخش عمومی و خصوصی در دنیا و ایران، مقایسه شده است. انواع مختلف مشارکت‌های این دو بخش نیز معرفی و خاطر نشان شده است که فراهم کردن زیرساخت‌های قانونی و فنی و تعامل نظام‌مند میان دولت و بخش‌خصوصی، جزء لاینفک موفقیت مشارکت‌هاست (هیبتی و احمدی، ۱۳۸۸).

رحمانی و مظهری در تحقیق خود با عنوان «بررسی مشکلات، تأثیرات و روش‌های خصوصی‌سازی در معاونت خدمات شهری شهرداری مشهد»، از روش آنتروپی[1] و پیمایشی، به رتبه‌بندی مشکلات و موانع و روش‌های خصوصی‌سازی پرداختند. آنها مهم‌ترین موانع خصوصی‌سازی از دیدگاه پیمانکاران را وجود بوروکراسی در انعقاد قراردادها و پرداخت حقوق، عدم‌اطمینان در سرمایه‌گذاری و پایین بودن مبلغ قراردادها می‌دانند. همچنین از دیدگاه مسئولین شهرداری، عدم‌توجه به کیفیت از سوی بخش خصوصی، عدم‌رعایت مسائل بهداشتی و عدم‌مهارت و تخصص پیمانکاران، از مهم‌ترین موانع خصوصی‌سازی می‌باشند. همچنین آنها، بهترین روش‌های خصوصی‌سازی را مشارکت عمومی- خصوصی، قرارداد پیمانکاری و رقابت مدیریت شده، معرفی کرده‌اند (رحمانی و مظهری، ۱۳۹۰). در شکل ۱، فرایند عملکرد و بازخورد توافقات عمومی- خصوصی، ترسیم شده است.

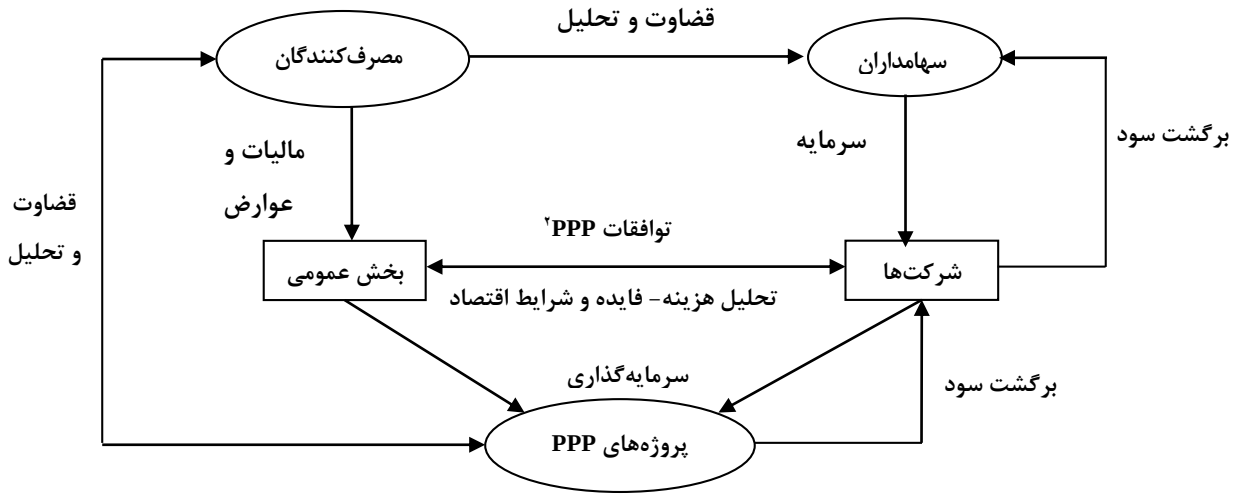

شکل ۱- تحلیل فرایند عملکرد و بازخورد توافقات عمومی- خصوصی

منبع: (Moszoro & Kryzanowska, 2011)

1- Entropy

2- Public- Private- Participation

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی.../ سید کمال صادقی، شلاله صبح‌خیز زنوزی ـــــــ

سرمایه‌گذاری‌های پر خطر و گران‌قیمت را با بخش خصوصی، در راستای منافع مشترک هر دو بخش، تقسیم کنند. براساس بررسی‌های صورت گرفته، شیوه مذکور، زمانی مورد استقبال و استفاده قرار می‌گیرد که بخش عمومی و خصوصی، منافع مشترکی داشته باشند و منابع موجود در دو بخش به گونه‌ای بر روی هم انباشته شوند که تکمیل‌کننده همدیگر باشند. در مطالعه‌ای که بنیاد ریزن[1] در سال ۱۹۹۵ میلادی انجام داد، مشخص شد که شهرداری‌ها به طور روزافزونی در حال مشارکت با بخش خصوصی در زمینه تأمین مالی، طراحی و ساخت پروژه‌های بزرگ و زیرساخت‌ها هستند. در این گزارش، چند دلیل اصلی برای این کار ارائه شده است؛ از جمله این که مشارکت باعث می‌شود بخشی از درآمدهای بخش خصوصی، وارد عرصه فعالیت اقتصادی شده و گام مهمی در ایجاد و کمک به توسعه بلندمدت شهر برداشته شود (Bel et al., 2010).

انواع مشارکت‌های مالی رایج بخش خصوصی در پروژه‌های شهری عبارتند از: قراردادهای طراحی و ساخت[2]، اجرا و نگهداری[3]، ساخت- مالکیت و بهره‌برداری[4]، ساخت- مالکیت- بهره‌برداری و انتقال مالکیت[5]، تأمین مالی[6] و مشارکت مدنی[7].

توافقات عمومی- خصوصی، به بخش عمومی اجازه می‌دهند تا نگاهی به سایر پروژه‌هایی که تاکنون غیرقابل انجام بوده‌اند، داشته باشد. در این مقوله، مشارکت بخش خصوصی می‌تواند به دولت اجازه دهد تا از اهرم‌های مالی؛ نظیر منابع سرمایه‌ای بخش خصوصی به عنوان یک واسطه استفاده کند. به وسیله این راه‌حل، برای بخش عمومی این توانایی ایجاد می‌شود تا منابع مالی محدود خود را به سایر پروژه‌های مناسب و مقرون به صرفه، اختصاص دهد.

تبیین متغیرهای اصلی تأثیرگذار بر جذب مشارکت‌ها و سرمایه‌های بخش خصوصی

متغیرهای اصلی تأثیرگذار بر جذب مشارکت‌ها و سرمایه‌های بخش خصوصی عبارتند از:

الف) زیرساخت‌ها: اجرای سیاست عدم‌تمرکز تا سطوح پایین، یکی از خصوصیات بارز کلیه نهادهای مشارکتی است. بنابراین موانع و عوامل بازدارنده مشارکت و مردمی کردن نظام اداری و اقتصادی را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

۱- فقدان نهادهای کارآمد برای تجمع و بیان خواسته‌های مردم ۲- بوروکراسی ۳- فقدان سازمان‌های غیررسمی ۴- نخبه‌گرایی ۵- نارسایی‌های ارتباطی ۶- فقدان تنوع ساختاری ۷- عدم‌برخورداری نهادها از استقلال لازم (Estache et al., 2005).

در مورد نقش سرمایه‌گذاری دولتی بر سرمایه‌گذاری خصوصی، دو نظریه وجود دارد. براساس مدل‌های تئوریک اقتصاد کلان، سیاست‌های پولی و مالی می‌توانند از طریق افزایش و کاهش میزان نرخ بهره، سرمایه‌گذاری خصوصی را تحت تأثیر قرار دهند. در مدل‌های ساده IS-LM[8][9]، افزایش سرمایه‌گذاری دولتی از طریق افزایش مخارج دولت، یک سیاست انبساط مالی است که افزایش میزان بهره و در نتیجه، کاهش سرمایه‌گذاری را در پی دارد. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاری دولتی، علاوه‌بر کاهش منابع بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری، در صورتی‌که در تولید کالاهایی که با تولیدات بخش خصوصی رقابت می‌کنند انجام شود، از سرمایه‌گذاری خصوصی می‌کاهد و جایگزینی جبری، به وقوع می‌پیوندد. نظریه دیگر این

1- Reason
2- Design-Build
3- Operation Maintenance
4- Build-Own-Operate
5- Build-Own-Operate-Transfer
6- Only Finance
7- Civil Partnership

8- Investment and Saving
9- Liquidity preference and Money supply equlibrium

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

است که در کشورهای در حال توسعه، که زیرساخت‌ها، ناقص هستند و موانع نهادی زیادی برای سرمایه‌گذاری وجود دارد، سرمایه‌گذاری دولت در آنها می‌تواند با افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری، زمینه را برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی مهیا کند (نادران، ۱۳۸۲).

ب) قوانین کارا: با توجه به مطالعات لوین[1] در زمینه نقش مهم سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی کشور میزبان و اثر آن بر رشد اقتصادی، مشخص شده که سهم سرمایه‌گذاری با حاکمیت قانون، ارتباط مثبت داشته است. به عبارتی، حاکمیت بهتر قانون، مجموعه شرایطی را فراهم می‌کند که در آن، سرمایه‌گذاری بیشتری (چه داخلی و چه خارجی)، انجام می‌شود و در نتیجه، باعث استمرار و تداوم رشد اقتصادی می‌گردد. از این شاخص می‌توان برای نشان دادن میزان امنیت سرمایه‌گذاری در یک کشور، استفاده کرد. هر چه این شاخص، بالاتر باشد، نشان‌دهنده وجود شرایط مناسب و زمینه مساعد برای جذب سرمایه‌های بخش خصوصی و البته خارجی است (Levin & Tadelis, 2010).

کلاسیک‌ها، معتقد هستند که یکی از وظایف نهادی دولت، ایجاد امنیت در سطح جامعه است. یکی از ضروریات دستیابی به رشد پایدار اقتصادی، ایجاد محیط امن برای تشویق به سرمایه‌گذاری و تولید می‌باشد.

پیستر[2] و همکارانش (۲۰۰۴) استدلال می‌کنند که حاکمیت قوی نهادی و قانون کارا، بر امنیت تأمین مالی از طریق بخش خصوصی، بسیار تأثیرگذار خواهد بود (Pistor et al., 2004).

ج) روابط عمومی: روابط عمومی، به عنوان یکی از حلقه‌های وصل حکومت با مردم، مسئولیتی خطیر در شفاف‌سازی سازوکارهای اجتماعی، مبادله اطلاعات، تحقق اصل مهم پاسخ‌گویی سازمان‌ها به جامعه، حق کسب اطلاع و نظارت مردم بر عملکرد سازمان‌ها و امور اجرایی کشور دارد. از این رو باید به طور مستمر، مشغول بازآموزی، بازسازی و هماهنگ ساختن خود با تحولات و تغییرات اجتماعی در گذر زمان باشد تا از دیگر بخش‌های اجتماعی، جدا نیفتد. امروزه دیگر، وظیفه روابط عمومی‌ها، صرفاً اطلاع‌رسانی نیست بلکه علاوه‌بر اطلاع‌رسانی، به طور جدی، وارد عرصه اطلاع‌یابی هم شده‌اند. اگر اطلاع‌یابی به نحو مطلوبی صورت نگیرد، اعتماد بین افکار عمومی و مخاطبان شهرداری‌ها در زمینه اطلاع‌رسانی، اتفاق نخواهد افتاد. بدون تردید اعتمادسازی، اولین قدم برای گسترش معنا و مفهوم روابط عمومی و مشارکت مردم و مخاطبان در برنامه‌های شهرداری‌ها می‌باشد؛ لذا روابط عمومی، هم برای کسب اطلاعات و نیز ارائه آن به افکار عمومی جامعه، نیاز به این اعتماد دارد. اطلاع‌رسانی، فرهنگ‌سازی، تبلیغات و بازاریابی برای فراهم کردن زمینه مشارکت شهروندان و سرمایه‌گذاران برای جذب سرمایه‌های بخش خصوصی، از اهمیت زیادی برخوردار هستند و روابط عمومی‌های مرتبط با مدیریت شهری و روستایی به ویژه روابط عمومی شهرداری‌ها، در این عرصه، نقش مهمی بر عهده دارند (Shafiul Azam & Syed Mansoor., 2006).

بهبود فضای کسب و کار

هر چند واژه «فضای کسب و کار» در دهه‌های اخیر، به عنوان یکی از کلیدواژه‌های مهم در مباحث اقتصاد کلان، مطرح شده است، اما با تأملی در مباحث انجام شده در مورد توسعه اقتصادی و پیش‌نیازهای یک اقتصاد رو به رشد، خواهیم فهمید که این مفهوم، همواره مورد توجه اندیشمندان بوده است.

منظور از فضای کسب وکار، عوامل مؤثر بر عملکرد واحدهای اقتصادی؛ مانند کیفیت و دستگاه‌های حاکمیت، ثبات قوانین و مقررات، کیفیت زیرساخت‌ها و... می‌باشد که تغییر دادن آنها، فراتر از اختیارات و قدرت

1- Levin
2- Pistor

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

مدیران بنگاه‌های اقتصادی است (میدری و قورجانی، ۱۳۸۷).

یکی از شاخص‌های مهم بهبود فضای کسب و کار، سهولت اخذ مجوز توسط شهرداری‌هاست.

موضوع سرمایه‌گذاری در شهرها و مشارکت‌جویی شهروندان توانمند که بتوانند اداره بخشی از امور عمرانی، خدماتی و فرهنگی شهر را عهده‌دار شوند، همواره در سال‌های گذشته، مورد تردید برخی از مدیران سیاسی و حتی شهری بوده است. اما صدور فرمان مقام معظم رهبری (زید عزه) در خصوص لزوم اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و تقویت بحث خصوصی‌سازی و واگذاری امور مردم به خودشان، موضوع سرمایه‌گذاری در شهرها را در کانون توجه مدیریت شهری قرار داد. شهر تبریز، در این زمینه، نخستین قدم را برای اولین بار در تاریخ شهرداری‌های کشور برداشت و اقدام به تدوین اولین مقررات سرمایه‌گذاری در شهرداری‌ها، در قالب شیوه‌نامه سرمایه‌گذاری و مشارکت کرد که پس از تصویب در شورای اسلامی شهر، از سال ۱۳۸۶ به مورد اجرا گذاشته شد (نگاهی به پروژه‌های مشارکتی تبریز، ۱۳۹۲).

بسترهای لازم برای سرمایه‌گذاری در توسعه تبریز، از طریق جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در این شهر، با سرعت قابل توجهی، فراهم شد و از صاحبان سرمایه دعوت شد که با اطمینان از حمایت‌های دولتی و شهری، نسبت به سرمایه‌گذاری در تبریز اقدام کنند. این حرکت در تبریز چنان شتاب گرفت که در جذب سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در سال‌های ۹۱-۱۳۸۶، شهرداری تبریز، رتبه اول کشوری را با اختلاف چشمگیری، از سایر شهرها کسب کرد (نگاهی به پروژه‌های مشارکتی تبریز، ۱۳۹۲).

در این میان، شهر تبریز که همواره در تکوین و شکل‌گیری مدیریت شهری جایگاه ویژه‌ای در تاریخ ایران داشته، قدم‌های مؤثری را در ایجاد بسترهای مشارکت خصوصی در مدیریت شهری، برداشته است. برگزاری موفق همایش‌های بین‌المللی، انعقاد ۱۷۵ قرارداد سرمایه‌گذاری مشارکتی به ارزش ۶۲ تریلیون ریال و صدها تفاهم‌نامه دیگر در این زمینه، گواه این ادعاست.

۴- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر، از نوع تحلیلی- توصیفی است؛ زیرا هدف محقق از انجام این پژوهش، بررسی عملی شرایط یا پدیده‌های موجود، ویژگی‌های یک جامعه آماری از قبیل اینکه، چه رابطه‌ای بین متغیرها، وجود دارد و تجزیه و تحلیل رابطه میان متغیرها براساس هدف تحقیق می‌باشد. همچنین این تحقیق از نظر هدف تحقیق، کاربردی محسوب می‌شود.

با توجه به اینکه بخشی از سرمایه‌گذاران مذاکره‌کننده با شهرداری، موفق به اخذ قرارداد مشارکت مالی در پروژه‌های شهری نشده‌اند؛ لذا استفاده از اقتصادسنجی معمول و متعارف، دارای نتایج ناسازگار می‌باشند و برای به دست آوردن تخمین‌های سازگار و معتبر، بهتر است از مدل‌های اقتصادسنجی گسسته؛ از جمله لاجیت و پروبیت، استفاده شود.

اقتصاددانان برای پاسخگویی به سؤالاتی؛ مانند چرا انتخاب‌های خاصی صورت می‌گیرند و چه عاملی و به چه میزانی، در فرایند تصمیم‌گیری‌ها مؤثر است، از این مدل‌ها، استفاده می‌کنند. دو حالت متغیر وابسته در این مدل‌ها، به وسیله متغیر دو جمله‌ای موهومی، نشان داده می‌شود که در آن، پیشامد مورد نظر با عدد یک و حالت‌های غیر آن با عدد صفر، نشان داده می‌شود؛ برای مثال در داده‌های مربوط به حمل‌ونقل، انتخاب فرد بین رانندگی با خودروی شخصی یا استفاده از اتوبوس، به صورت زیر است (Hill et al., 2011).

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

$$y = \begin{cases} 1 & \text{individual drives to work} \\ 0 & \text{individual takes bus to work} \end{cases} \quad (۱)$$

هر یک از انتخاب‌های بالا، دارای یک احتمال وقوع هستند:

احتمال اینکه فرد از خودروی شخصی استفاده کند:

$P[y=1]=P$

احتمال اینکه فرد از اتوبوس استفاده کند:

$P[y=0]=1-P$

هر انتخاب، براساس ارزش آن برای فرد، صورت می‌پذیرد که عوامل مختلفی می‌توانند بر انتخاب خانوار، مؤثر واقع شوند. محققان با استفاده از مدل‌های مذکور، به شناسایی این موضوع پرداخته و ارزش انتخاب مورد نظر را برآورد می‌نمایند (Hill et al., 2011).

$$f(y)= p^y(1-p)^{1-y}, \qquad y=0, 1 \quad (۲)$$

$$E(Y)=P \quad (۳)$$

$$Var(y)=p(1-p) \quad (۴)$$

$$E(y)=p=\beta_1+\beta_2 x \quad (۵)$$

$$\hat{p} = b_1 + b_2 x \quad (۶)$$

$$y = E(y) + e = \beta_1 + \beta_2 x + e \quad (۷)$$

$$Var(e_i)=(b_1+b_2x_i)(1-b_1-b_2x_i) \quad (۸)$$

یکی از مشکلات مدل بالا، وجود ناهمسانی واریانس است؛ زیرا واریانس جمله خطا، تابعی از x شد که از مشاهده‌ای به مشاهده دیگر، تفاوت خواهد داشت.

برای رفع مشکل بالا، ابتدا معادله توسط روش GLS[1]، تخمین زده می‌شود.

$$\hat{p} = b_1 + b_2 x \quad (۹)$$

$$\frac{dp}{dx} = \beta_2 \quad (۱۰)$$

$$\Phi(z) = P[Z \le z] = \int_{-\infty}^{z} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-.5u^2} du \quad (۱۱)$$

در الگوهای گسسته، ضرایب برآورد شده، تنها نشان‌دهنده جهت تأثیر متغیرهای توضیحی روی احتمال وقوع متغیر وابسته هستند و تفسیر مقادیری ندارند و اثرات نهایی هستند که از لحاظ مقداری، مورد تفسیر قرار می‌گیرند (محمدزاده و همکاران، ۱۳۹۱). پس باید اثرات نهایی متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته، محاسبه شود. به بیان دیگر، با افزایش یک واحد از متغیرهای مذکور، احتمال وقوع متغیر وابسته، چند درصد افزایش می‌یابد.

$$p =P [Z\le\beta_1+\beta_2 x]= \Phi (\beta_1+\beta_2 x) \quad (۱۲)$$

$$\frac{dp}{dx} = \frac{d\Phi(t)}{dt} \cdot \frac{dt}{dx} = \phi(\beta_1 + \beta_2 x)\beta_2 \quad (۱۳)$$

باید در پایان کار، قدرت پیش‌بینی مدل به کار رفته، مورد آزمون قرار گیرد. به این صورت که اگر پارامترهای مدل، تخمین زده شوند، می‌توان احتمال وقوع $y=1$ را از رابطه (۱۴) محاسبه کرد.

$$\hat{p} = \Phi(\tilde{\beta}_1 + \tilde{\beta}_2 x) \quad (۱۴)$$

$\hat{y}=1$ if $\hat{p} > 0.5$

$\hat{y}=0$ if $\hat{p} \le 0.5$

همانطور که در شکل ۲ ملاحظه می‌شود، رابطه بین احتمال وقوع $y=1$ با متغیر x غیرخطی بوده و باید اثر نهایی آن، در مقادیر مختلف (x) متفاوت باشد. هرچه متغیر مستقل (x)، افزایش یابد، احتمال وقوع $y=1$ افزایش می‌یابد. طبق شکل ۲، اثر نهایی، ابتدا با نرخ فزاینده، افزایش می‌یابد، سپس به نقطه عطف می‌رسد که $p=0.5$ و بعد از آن، نقطه دوباره افزایش یافته، به ماکسیمم خود می‌رسد.

1- Generalized Least Squares

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

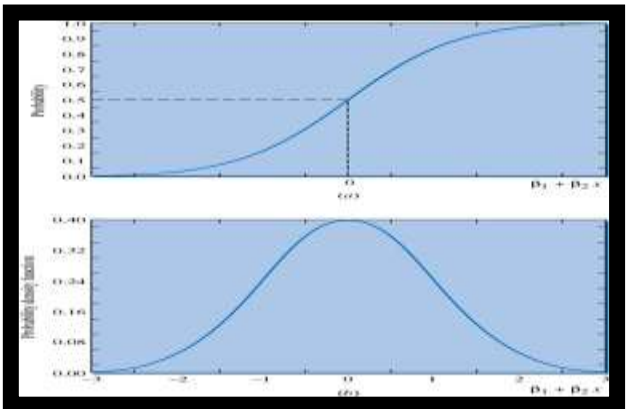

شکل ۲- روند تأثیر اثرات نهایی متغیر مستقل بر روی متغیر وابسته

منبع: (Hill et al., 2011)

آلبالات و همکارانش برای بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب نوع قرارداد مشارکتی از سوی سرمایه‌گذاران خصوصی در پروژه‌های شهری، از مدل‌های انتخاب گسسته مرتب شده استفاده کردند.

$$y_i^* = \beta' x_{i+\epsilon_i} \quad , \quad -\infty < y_i^* < \infty$$

y_i^*، میزان مشارکت بخش‌خصوصی در قرارداد را اندازه‌گیری می‌کند. x_i، برداری از متغیرهای توضیحی است که با پارامتر β، اندازه‌گیری می‌شود. در این مدل، نحوه تصمیم‌گیری فرد، به یکسری آستانه‌های انتخاب بستگی دارد که به صورت زیر تعریف می‌شوند:

$y_{i=}^*1$ if $-\infty \le y_i^* < \mu_1$

$y_{i=}^*2$ if $-\infty \le y_i^* < \mu_2$

…. …. ….

…. …. ….

…. …. ….

$y_{i=}^*J$ if $\mu_{J-1} \le y_i^* < \infty$

آن‌ها، قراردادهای مشارکتی را به انواع مختلف، تقسیم کرده و عواملی: مانند میزان مالیات، بار بدهی، قوانین کارا، جمعیت، درآمد خصوصی، ظرفیت‌های زیربنایی و ... را به عنوان بردار متغیرهای مستقل، در نظر گرفتند.

$$Contract_i=\alpha+\beta_1 taxburden+\beta_2 debtstress+\beta_3 legislature+\beta_4 population+\beta_5 pcincome+\beta_6 nfrastructures+\ldots.+e_i$$

این مطالعه، برای بررسی عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت بخش خصوصی در تأمین مالی پروژه‌های شهری، بر تصریح مدل مناسب، متمرکز شده و سپس با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده به وسیله پرسشنامه، به تخمین مدل، پرداخته است.

معادله اصلی به صورت زیر است:

priv part= f (bus envir, infra cap ,rule of law, bure) (۱۵)

$$Pr[priv\ part=1]=f(x_1,x_2\ x_3,x_4) \qquad (۱۶)$$

به ترتیب:

Priv part: متغیر وابسته است و بیانگر مشارکت یا عدم مشارکت بخش خصوصی است که مقدار یک یا صفر را به خود خواهد گرفت (مقدار یک برای مشارکت و صفر برای عدم مشارکت).

(x_1): شاخص بهبود فضای کسب و کار[1]

(x_2): ظرفیت‌سازی زیربنایی[2]

(x_3): نقش حمایتی قانون از سرمایه‌گذاران و ضمانت آن‌ها[3]

(x_4): بوروکراسی.

1- Business Environment
2- Infrastructure Capacity
3- Rule of law

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

از آنجایی که داده‌های این تحقیق، همگی از طریق روش میدانی و جمع‌آوری پرسشنامه می‌باشند، پژوهشگر بعد از طی مراحل تأیید و توزیع پرسشنامه‌ها، داده‌ها را کدبندی، پردازش و نرمال کرده و نهایتاً، داده‌ها و مقادیر مختلف هر یک از متغیرهای وابسته و مستقل، براساس نمره‌هایی که گروه نمونه با جواب دادن به گویه‌های مربوط در پرسشنامه محقق‌ساخته به دست می‌آورند، اندازه‌گیری می‌شوند.

جامعه آماری تحقیق

در این تحقیق، جامعه آماری؛ شامل تمام سرمایه‌گذاران بالقوه‌ای است که از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ وارد گفتگو برای مشارکت و عقد قرارداد برای تأمین مالی و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف عمرانی، خدمات شهری و ...، با مسئولین مربوطه در شهرداری شهر تبریز شده‌اند. براساس آمار اخذ شده از امور سرمایه‌گذاری و مشارکت شهرداری کلان‌شهر تبریز، مجموعاً از ۲۷۰ مورد به تفکیک، ۱۷۵ مورد موفق به اخذ قرارداد مشارکت شده‌اند و ۹۵ مورد، به توافق نهایی نرسیده‌اند.

در پژوهش حاضر، از روش نمونه‌گیری تصادفی و برای تعیین حجم نمونه مورد نیاز، از فرمول کوکران[1] و جدول مورگان[2] (۱۹۷۰)، استفاده شده است و حجم نمونه، ۱۶۰ نفر تعیین شد.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق، از یک پرسشنامه محقق‌ساخته، استفاده شده است که این ابزار، در قالب طیف لیکرت[3] پنج درجه‌ای و به شکل بسته‌پاسخ، تهیه شده است.

روایی ابزار اندازه‌گیری به تأیید اساتید مربوطه و کارشناسان امور سرمایه‌گذاری شهرداری تبریز رسید و برای به دست آوردن پایایی ابزار اندازه‌گیری در تحقیق حاضر، ابتدا تعداد محدودی از پرسشنامه‌ها بین اعضای نمونه، پخش و سپس از روش آلفای کرونباخ[4]، برای برآورد پایایی ابزار اندازه‌گیری، استفاده شد که مقدار آن ۰/۸۱ بود.

۵- یافته‌های تحقیق

با توجه به نتایج به دست آمده در جداول یک و دو ضرایب ۱۱/۰۵، ۶/۰۵-، ۵/۳۶، ۴/۲۷ به ترتیب برای وجود قوانین کارای حامی سرمایه‌گذار، بهبود فضای کسب و کار، بوروکراسی و ظرفیت‌سازی زیربنایی توسط تخمین لاجیت و اثرات نهایی به ترتیب ۱/۸۸، ۱/۰۳۲-، ۰/۹۱، ۰/۷۲ به دست آمده است. طبق انتظار و در تأیید مبانی نظری، بین وجود قوانین کارای حامی سرمایه‌گذار، بهبود فضای کسب و کار و ظرفیت‌سازی‌های زیربنایی با مشارکت مالی بخش خصوصی، رابطه مثبت وجود دارد و کاهش بوروکراسی، به میزان مشارکت سرمایه‌گذاران خصوصی می‌افزاید. لازم به یادآوری است که در تخمین پروبیت نیز همین نتایج و وابستگی به دست آمده است؛ یعنی از لحاظ معناداری و علامت، نتایج یکسانی با الگوی لاجیت به دست آمد و تنها تفاوت جزیی، در مقادیر به دست آمده می‌باشد.

با توجه به سؤالات پرسشنامه و جواب‌های افراد نمونه که در پروژه‌های شهری، شرکت نکردند و تعلق نمرات بالا به اهمیت بوروکراسی و بهبود فضای کسب و کار در تصمیم آنها، باید در تفسیر این دو متغیر، دقت کرد. نبود یا کاهش بوروکراسی، رابطه مثبتی با مشارکت بخش خصوصی دارد و فضای نامناسب کسب و کار و طولانی شدن روند اعطای مجوزهای لازم، از میزان این مشارکت‌ها می‌کاهد.

1- Cochran
2- Morgan
3- Likert scale
4- Cornbach,s Alpha

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

جدول ۱- نتایج تخمین مدل اصلی تحقیق به روش لاجیت

متغیرها	ضرایب	Std.err	آماره آزمون (z)
infra cap	۴/۲۶ (۰/۰۷۲) ***	۲/۳۷	۱/۸۰
rule of law	۱۱/۰۵ (۰/۰۰۰)*	۲/۷۹	۳/۹۵
Bus envir	-۶/۰۵ (۰/۰۰۴)*	۲/۱۱	-۲/۸۶
bure	۵/۳۶ (۰/۰۶۸)***	۲/۹۴	۱/۸۲
cons	-۹/۳۲ (۰/۰۰۰)*	۲/۱۳	-۴/۳۹
P seudo=۰/۲۹	Prob>chi2=۰/۰۰۰	Lr chi2(4) =۵۶/۱۹	

*سطح اطمینان یک درصد
***سطح اطمینان ده درصد

منبع: (یافته‌های نگارندگان)

جدول۲- اثرات نهایی متغیرها

متغیرهای مستقل	$\frac{dy}{dx}$	Std.err	آماره آزمون (z)
infra cap	۰/۷۲۶۱ (۰/۰۷۴)***	۰/۴۰۶۱	۱/۷۹
rule of law	۱/۸۸۳۹ (۰/۰۰۰)*	۰/۵۰۹۳	۳/۷۰
Bus envir	-۱/۰۳۲ (۰/۰۰۳)*	۰/۳۴۲۹	-۳/۰۱
bure	۰/۹۱۵۱ (۰/۰۶۶)***	۰/۴۹۸۲	۱/۸۴

*سطح اطمینان یک درصد
***سطح اطمینان ده درصد

منبع: (محاسبات نگارندگان)

۶- نتیجه‌گیری و پیشنهاد

جذب سرمایه‌های بخش خصوصی در پروژه‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، با توجه به سرمایه‌های مادی و معنوی متعدد و منحصربه‌فرد موجود در کشور، مزیت‌های مختلفی؛ چون بهبود وضعیت اقتصادی شهرها و روستاها، کارآفرینی، ورود شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عرصه‌های جدید کار و تلاش و خدمت‌رسانی و ارتقای سطح رفاه شهروندان و روستاییان را در پی خواهد داشت. مشارکت عمومی- خصوصی، به عنوان یکی از شیوه‌های واگذاری فعالیت‌های دولت به بخش خصوصی در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی، کمک به‌سزایی در خصوصی‌سازی و ارتقای کیفی فعالیت‌های دولت خواهد

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

داشت. بدیهی است اجرایی شدن این شیوه در کشور، مستلزم فراهم نمودن زیرساخت‌های قانونی- فنی، برقراری تعامل نظام‌مند بخش‌های خصوصی و عمومی و فرهنگ‌سازی موضوع در کشور می‌باشد که متأسفانه در این زمینه، بروز مشکلات متعدد، راه را برای پیشرفت، ناهموار ساخته است (هیبتی و احمدی، ۱۳۸۸).

با توجه با اهداف این تحقیق که عبارتند از: به دست آوردن چگونگی تأثیر عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت بخش خصوصی در تأمین مالی پروژه‌های شهرداری، با استفاده از روش اقتصادسنجی الگوهای گسسته لاجیت و پروبیت، به دنبال یافتن پاسخ سؤالاتی تحقیق، تابع اصلی، تخمین زده شد و نتایج زیر حاصل شدند:

وجود زیرساخت‌ها و اطلاعات بخش خصوصی از پروسه مشارکت، بهبود فضای کسب و کار و قوانین کارا، مشارکت بخش خصوصی در تأمین مالی پروژه‌های شهری را افزایش می‌دهد و بوروکراسی و موانع قانونی باعث کاهش آن می‌شود. همچنین پژوهشگران از میان سؤالات عمومی پرسشنامه، به این نتیجه رسیدند که از میان انواع قراردادهای موجود در زمینه مشارکت، روش قرارداد ساخت، مالکیت، بهره‌برداری و انتقال مالکیت (BOOT)[1] با فراوانی ۸۲ مورد و روش مشارکت مدنی با ۳۵ مورد، بیشترین نوع قراردادهای عقد شده بین طرفین عمومی و خصوصی را داشته‌اند.

همچنین محاسبه قدرت پیش‌بینی مدل، حاکی از وقوع y=1 با احتمال ۰/۸۸درصد و y=0 با احتمال ۰/۷۹درصد می‌باشد.

امروزه توجه به جذب و افزایش مشارکت بخش خصوصی در اقتصاد و به ویژه اقتصاد شهری و پروژهای شهرداری به عنوان یکی از عناصر کلیدی، نقش مهم و حیاتی در توسعه جوامع، ایفا می‌کند. رشد روزافزون اقتصاد و نیاز مبرم آن به مشارکت مردم جامعه و مشارکت بخش خصوصی و کوچک شدن نقش دولت در اقتصاد، ضرورت شناخت عوامل مؤثر و دخیل در این امر را نمایان می‌سازد. بنابراین هرگاه معضلات پیش روی این موضوع، شناخته شده و اقدامات سیاستی و قانونی لازم در دسترس باشد، توسعه اقتصادی نیز میسر خواهد بود. با توجه به این نکته که شهرهای ایران، به علت دارا بودن فرصت‌های عظیم سرمایه‌گذاری و همچنین سرمایه‌گذاران بالقوه که تنها با یک نیروی محرک، وارد عرصه مشارکت در پروژه‌های عظیم شهری خواهند شد، دارای جایگاه ویژه‌ای هستند.

بر این اساس پیشنهاد می‌گردد با توجه به اینکه قوانین موجود شهرداری از سال۱۳۱۴ تقریباً بدون تغییر می‌باشد و هیچ موردی در راستای مشارکت‌ها در این مجموعه، یافت نمی‌شود و همچنین عدم‌آگاهی اکثر سرمایه‌گذاران از شیوه‌نامه موجود، بهتر است اقداماتی در راستای تدوین قوانین کارا و مستدل در راستای روشن شدن حدود و چگونگی مشارکت‌های مالی و همچنین الزامات و بایدهای طرفین درگیر در این امر، انجام شود. در این زمینه، اقداماتی، ضروری به نظر می‌رسد که عبارتند از:

- همکاری و هماهنگی لازم با سایر ارگان‌های دولتی و عمومی به منظور ارائه تسهیلات آسان و بدون مراحل سخت قانونی به سرمایه‌گذاران مشتاق در امر مشارکت پروژه‌های شهری

- آسیب‌شناسی ابعاد مختلف سرمایه‌گذاری توسط مسئولان ذیربط با هدف به روزرسانی قوانین و مقررات موجود

- ضرورت همکاری و همفکری مستمر با سرمایه‌گذاران، به این منظور که مدیران ارشد، اهمیت موضوع سرمایه‌گذاری را برای رده‌های مختلف مدیریتی، روشن نمایند تا با سرمایه‌گذاران، برخوردهای مناسبی صورت گیرد.

1- Build-Own-Operate-Transfer

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

- کارگاه‌های آموزشی با حضور کارشناسان خبره به منظور آموزش مسئولین ذیربط، در راستای پرورش مهارت‌های گفتگو و تعامل با بخش خصوصی، به صورت ماهانه و سالانه دایر شود و از تجربیات سایر کلان‌شهرها در این زمینه، استفاده گردد.

- تهیه بانک‌های اطلاعاتی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از سوی دست‌اندرکاران مدیریت شهری و روستایی به زبان‌های مختلف و ارائه آنها به مجامع و محافل مربوطه در داخل و خارج کشور

- اطلاع‌رسانی، بازاریابی و فرهنگ‌سازی درخصوص جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در پروژه‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌ها که نیازمند برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات مناسب از سوی روابط عمومی‌ها و رسانه‌های خبری هستند.

۷- منابع

پژویان، جمشید؛ محمدپور زرندی، حسین؛ دانش‌جعفری، داود. (۱۳۹۰). اصلاح نظام درآمدی و مالی کلان‌شهرها، *فصلنامه اقتصاد شهر*، ۳(۹).

ترکان، اکبر؛ شهبازی، میثم. (۱۳۸۹). بررسی چگونگی جذب مشارکت بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای، *فصلنامه راهبرد*، ۱۹(۵۷).

رحمانی، فاطمه؛ مظهری، محمد. (۱۳۹۰). *بررسی مشکلات، تأثیرات و روش‌های خصوصی‌سازی در معاونت خدمات شهری شهرداری* مشهد، اولین همایش اقتصاد شهری.

شرزه‌ای، غلامعلی. (۱۳۸۷). شناخت و تحلیل پایداری اقلام درآمدی شهرداری‌های کشور. *فصلنامه مدیریت شهری*. شماره ۲.

قوام، عبدالعلی. (۱۳۷۳). *توسعه سیاسی و تحول اداری*، تهران: انتشارات قومس.

کمیجانی، اکبر. (۱۳۸۲). *ارزیابی عملکرد سیاست خصوصی‌سازی در ایران*. وزارت امور اقتصادی و دارایی.

محمدزاده، پرویز؛ سجودی، سکینه؛ مهدی‌زاده، یونس. (۱۳۹۱). کاربرد مدل‌های رگرسیون گسسته در مطالعه عوامل مؤثر بر تحقیق و توسعه بنگاه‌های صنعتی ایران، *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، ۴(۶).

میدری، احمد؛ قورجانی، اصلان. (۱۳۸۷). *سنجش و بهبود فضای کسب و کار*. اتاق بازرگانی، صنایع و معادن تهران.

نادران، الیاس. (۱۳۸۲). تأثیر هزینه‌های کلی بر ارزش افزوده و بخش سرمایه‌گذاری در صنایع ایران، *مجله تحقیقات اقتصادی*، دانشگاه تهران.

نگاهی به پروژه‌های مشارکتی شهرداری تبریز. (۱۳۹۲). روابط عمومی و بین‌الملل شهرداری تبریز.

هادی‌زنوز، بهروز. (۱۳۹۰). مبانی نظری نظام درآمدی شهرداری‌ها بخش ویژه (تأمین مالی شهرداری‌ها). *فصلنامه اقتصاد شهر*. شماره۲.

هیبتی، فرشاد؛ احمدی، موسی. (۱۳۸۸). *مشارکت عمومی- خصوصی: نظام نوین تأمین مالی در واگذاری پروژه‌های زیرساختی دولت‌های مرکزی و محلی به بخش خصوصی*. اولین کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران.

هیبتی، فرشاد؛ رهنمای رودپشتی، فریدون؛ نیکومرام، هاشم؛ احمدی، موسی. (۱۳۸۷) رابطه آزادی اقتصادی با مشارکت‌های عمومی- خصوصی و ارائه الگو برای ایران، *فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی*، ۲(۲).

Albalate, Daniel., Bel, Germa., Geddes, R.Richard. (2010). *The determinents of contractual choice for private involvement in infrastructur projects in the united states.*

Bel, G., Fageda, X., Warner, M. (2010). Is private production of public services cheaper than public production? *A meta-regression analysis of solid waste and water services. Journal of policy analysis and management, 29*(3), *553-557.*

Besada, Hany. (2013). *Doing business in fragile states: The private sector, natural*

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]

resources and conflict in Africa, London: James Currency Publishers.

Borge, Lars-Erik. (2000). Charging for public services: The case of utilities in Norwegian local government, *Regional Science and Urban Economics, 30*(6), 703-718.

Estache, Antonio., Special, Biagio., David., Veredas. (2005). *How much does infrastructure matter to growth in Sub-Saharan Africa?* Washington, D.C: World Bank.

Hammami, Mona., Ruhashyankiko, Jean-François., Yehoue, Etienne. B. (2006). *Determinants of public-private partnerships in infrastructure*. Washington, D.C: International monetary fund.

World Bank. (2012). Best Practices in Public-private Partnership financing in latin.

Hill, R. Carter., Griffiths, William.E., Lim, Guay.C. (2011). *Principles of Econometrics.* Fourth Edition. Publisher: Wiley.

Levin, J., Tadelis, S. (2010). Contracting for government services: Theory and evidence from U.S cities, *Journal of industrial economics, 58*(3).

Moszoro, Marian., Krzyzanowska, Magdalena. (2011). *Implementing Public-Private Partnerships in Municipalities, Working paper*, WP-908, In: IESE Research Papers.

Pistor, Katharina., Raiser, Martin., Gelfer, Stanislaw. (2004). Law and Finance in Transition Economies, *The Economics of Transition, 8*(2), 325-368.

Schaeffer, M. (2000). *Municipal Budgeting*, Washington D.C: World Bank.

Shafiul Azam, Ahmad., Syed Mansoor, Ali. (2006). People as Partner: Facilitating People Participation in Public-Private Partnership for Solid Wasts Management. *Habitat International, 30*(4), 781-796.

Schaeffer, M. (2008). *Access to Fiscal Information and Audit: Challenges and Strategies*, in Péteri, G(Ed.) Finding the money, Public Accountability and Service Efficiency Fiscal Transparency, Budapest: Open Society Institute, 88-144.

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.23452870.1394.3.11.9.9]